

Arbeidsinspectie legt straatwerk sneller stil bij overtreding

Wat hoveniers, stratenmakers en groenvoorzieners moeten weten

Sinds februari 2025 grijpt de Arbeidsinspectie direct in bij straatwerk dat niet volgens de regels verloopt. Als handmatig wordt gewerkt terwijl machinaal werken kan, ligt het werk meteen stil. De maatregel moet grote fysieke klachten terugdringen bij hoveniers en stratenmakers, maar zorgt tegelijkertijd voor onrust in de sector.

Auteur: Willemijn van Iersel & Frank van de Ven

Tijdens een webinar van Bouwend Nederland en de Arbeidsinspectie werd uitgelegd wat de regels inhouden. Die zijn niet nieuw: al sinds 2014 geldt dat stenen zwaarder dan vier kilo en tegels zwaarder dan 9,5 kilo niet handmatig gelegd mogen worden. In principe moet straatwerk machinaal of mechanisch gebeuren. Alleen als dat aantoonbaar niet kan, mag onder strikte voorwaarden nog handwerk worden ingezet. Nieuw is dat overtredingen nu direct leiden tot stillegging van werk. Dat is inmiddels al meermaals gebeurd en brengt flinke kosten mee voor aannemers en opdrachtgevers. Bij de redactie zijn alleen stilleggingen bekend in de openbare ruimte.

Verouderde richtlijnen veroorzaken knelpunten

Veel gemeenten en opdrachtgevers beroepen zich nog op CROW 324 – Straatwerk, eisen en aanbevelingen uit 2013. Deze richtlijn is volgens brancheverenigingen en de Arbeidsinspectie verouderd en sluit niet meer aan op de huidige praktijk. In de CROW staat bijvoorbeeld in de inleiding dat machinaal of mechanisch bestraten het uitgangspunt is en

dat handwerk alleen in uitzonderingen is toegestaan. In de praktijk kijken partijen echter vooral naar de matrix achterin, die handwerk in sommige situaties toestaat. Ondertussen zijn er nieuwe machines en hulpmiddelen ontwikkeld waarmee ook op kleinere locaties machinaal gewerkt kan worden. Deze ontwikkelingen ontbreken in de oude afspraken.

‘Straatwerkplannen, bestekken en opleidingen zijn nog gebaseerd op die achterhaalde regels’, zo klinkt het in de webinar. Daarnaast leggen opdrachtgevers het straatwerkplan vaak laat of onvolledig bij de aannemer neer, waardoor in de ontwerpfase geen rekening wordt gehouden met machinale uitvoering. Ook de verplichte tienminutenregistraties zijn in de praktijk onwerkbaar en stimuleren vooral papierwerk

in plaats van minder handwerk. Leveranciers leveren bovendien nog vaak stenen of tegels die niet machinaal te leggen zijn. Dat alles zorgt voor onduidelijkheid en een ongelijk speelveld. De oplossing ligt volgens de Arbeidsinspectie in het actualiseren van de Arbo-catalogus en de CROW, het opsplitsen van straatwerkplannen in ontwerp en uitvoering en in ontwerpen op steen- en pakketmaat, zodat machinaal werken de norm wordt.

Keten moet verantwoordelijkheid nemen

Volgens Teunis van de Pol van YourGrow.net ligt de kern van veel problemen in de ontwerpfase. Gemeenten en andere opdrachtgevers hebben een vergewisplicht: ze moeten projecten zo voorbereiden dat ze veilig en volgens de wet kunnen worden uitgevoerd. Daar hoort bij dat

Een fout in het ontwerp kan de stratenmaker dwingen tot handwerk – en daarmee tot overtreding

zoveel mogelijk machinaal wordt gewerkt. In de praktijk houden ontwerpers, aanbesteders en opdrachtgevers daar vaak geen rekening mee. Ook keuzes van leveranciers kunnen ervoor zorgen dat uitvoerders uiteindelijk gedwongen worden om handmatig te werken. Het probleem zit dus in de hele keten. Als in bestekken geen duidelijke eisen staan voor machinale uitvoering, is de opdrachtgever of gemeente in overtreding. Die verantwoordelijkheid strekt zich uit tot de onderhoudsfase. Uiteindelijk moet iedereen in de keten bijdragen aan veilig en ergonomisch werken.

Machinaal werken breder toepasbaar

Door innovaties kunnen steeds meer projecten machinaal of mechanisch worden uitgevoerd. Kleine machines en slimme hulpmiddelen maken ook herbestrating en circulair gebruik van stenen beter uitvoerbaar. Voor hoveniers en stratenmakers betekent dit dat bij oppervlakken groter dan 40 m² handwerk zonder hulpmiddelen niet meer toegestaan is. Er moet dan gewerkt worden met klemmen of andere hulpmiddelen. Wie zich niet aan de regels houdt, riskeert meer dan alleen een boete. Als er onvoldoende rekening wordt gehouden met veiligheid en gezondheid, kan de opdrachtgever persoonlijk aansprakelijk worden gesteld.

Nieuwe norm moet duidelijkheid brengen

De sector zit in een overgangsfase. Er wordt

Voor hoveniers en stratenmakers betekent dit dat bij oppervlakken groter dan 40 m² handwerk zonder hulpmiddelen niet meer toegestaan is

gewerkt aan een nieuwe sectornorm die voor alle partijen duidelijkheid moet geven: stratenmakers, hoveniers, groenvoorzieners en nutsbedrijven. De Arbeidsinspectie wil voor iedereen dezelfde regels hanteren. Er zijn geen extra controleurs in de branche, daarom grijpt de Arbeidsinspectie strenger in om bewustwording af te dwingen. Als motivatie niet genoeg is, moet een boete van bijvoorbeeld vijfduizend euro de prikkel zijn. Wordt veiligheid structureel genegeerd, dan kan de boete verder oplopen door persoonlijke aansprakelijkheid.

Begint bij ontwerp

Op detailniveau gaat het in de praktijk vaak mis. Als er bij het ontwerp geen rekening wordt gehouden met steen- of pakketmaat, kan machinaal werken lastig of onmogelijk worden. Soms kan het wel, maar zo omslachtig dat de uitvoerder uit tijdsdruk toch voor handwerk kiest. Ook ontwerpdetails zoals een bolling in het wegdek veroorzaken problemen. De uitvoerder moet dan improviseren, wat vaak leidt tot extra hand-

matig werk. Daarmee wordt het doel — gezonder werken — niet gehaald.

Onderwijs en kennis zijn sleutel

De verandering begint bij kennis. De nieuwe sectornorm moet ook worden opgenomen in opleidingen, zodat toekomstige vakmensen weten wat er van hen verwacht wordt. Op termijn moet er een nauwe samenwerking ontstaan tussen overheid, opdrachtgevers, ontwerpers, leveranciers en uitvoerders. Zo groeit het kennisniveau en wordt machinaal werken vanzelfsprekend.

Vooruitkijken

Voordat de nieuwe werkwijze volledig is ingevoerd, zijn we jaren verder. Toch zijn er al stappen gezet. Brancheverenigingen werken samen aan de nieuwe norm. De gedeelde uitgangspunten zijn helder: voldoen aan de wet, zorgen voor de gezondheid van medewerkers en de fysieke en mentale belasting verminderen. Die samenwerking moet de sector perspectief bieden.

Belangrijkste regels straatwerk

- Stenen zwaarder dan vier kilo en tegels zwaarder dan 9,5 kilo mogen niet met de hand gelegd worden.
- Machinaal werken is verplicht, tenzij aantoonbaar onmogelijk. Alleen dan mag nog handmatig gewerkt worden, onder strikte voorwaarden.
- Bij overtreding grijpt de Arbeidsinspectie direct in. Het werk kan worden stilgelegd en boetes kunnen oplopen tot duizenden euro's.

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!